

О. Г. Мукомела

Новицький Микола Костянтинович

НОВИЦЬКИЙ Микола Костянтинович (псевд.: Точка, Іона Вочревісуший; 28. 07(10. 08). 1884, с. Рудівка, нині Прилуц. р-ну Черніг. обл. – 05. 07. 1939) – журналіст, редактор, видавець, письменник, громадсько-політичний діяч. Освіту здобував самотужки, 1902 склав іспит на звання нар. вчителя. Учителював у селах Прилуччини. Член УСДРП (від 1903). Через виразну громад.-політ. позицію та активну діяльність 1905 був заарештований. Від 1906 виступав з невеличкими оповіданнями й нарисами у часописах «Рідний край», «Літературно-науковий вісник», «Рада». Від 1912 – у Катеринославі (нині Дніпро), відтоді – чл. місц. товариства «Просвіта». Учителював, був репортером г. «Южная заря» і «Екатеринопольская мысль», друкував оповідання й публіцист. статті в місц. двотижневику «Дніпрові хвилі». У г. «Южная заря» (1913, 16–17 лютого) опубл. його ст. «Украинская литература и ее читатель» (про стан новіт. укр. письменства і мову сучас. письменників), в якій він зазначав, що «і мова, і зміст нашої молоді літератури дуже відбігли від народного життя, від народної основи». У жовтні 1915 Н. виступив на ювілей. заг. зборах товариства «Просвіта» з доповіддю «Десять літ життя Катеринославської “Просвіти”», що була першою спробою ретроспектив. погляду на історію місц. «Просвіти» і того ж року опубл. в одес. віснику «Основа» (кн. 3). У грудні 1915 за влас. бажанням виїхав на Далекий Схід: до 1918 – службовець Упр. вагонобуд. майстерень у Владивостоці, згодом – зав. Нар. будинку та голова його просвітн.-театр. гуртка і співкер. укр. хору. Продовжував громад.-політ. діяльність: спочатку був актив. учасником укр. нац. руху (організатор і голова Владивостоц. укр. громади, чл. міської ради УСДРП, товариства «Просвіта» та її представник у Владивостоц. укр. окруж. раді, делегат 4-го Укр. Далекосхід. з’їзду), після 1920 радикально змінив погляди й став прибічником ідей спочатку рос. соціал-демократів (чл. виконкому ради міської організації РСДРП, згодом – депутат Владивостоц. міської думи від цієї партії), а невдовзі – більшовиків (чл. ВКП(б) і місії Далекосхід. Респ. в Китаї). Упродовж цього часу співпрацював із низкою місц. часописів: «Рабочая газета» (співред.), «Далекая окраина», «Дальневосточное обозрение» (обидва – ред.), «Красное знамя», «Тихоокеанская звезда» (обидва – відп. ред.) та щоденника «Щире слово». Від липня 1920 до січня 1923 перебував у Шанхаї, де редагував г. «Шанхайская жизнь». 1925 за розпорядженням парт. чиновників переїхав в Україну, працював у відділі преси ЦК КП(б)У. Решту свого життя присвятив журналіст. та редактор. діяльності – публікував літ. твори й публіцист. праці майже в усіх

часописах респ. значення, редагував ж. «Безвірник», «Червона преса» та «Східний світ», був заст. ред. «Вістей ВУЦВК», де друкував сатир. мініатюри й фейлетони, обстоюючи провладні позиції. За дошкул. публікації та огляди місц. преси його недолюбливали письменники й журналісти, називаючи «санітаром укр. газет». Від кін. 1920-х рр. очолював видавництво «Література і мистецтво» (згодом – Держлітвидав), написав та видав низку книг про Далекий Схід: «Зелений Клин (Приморщина)» (1928), «Японія», «На Китайсько-Східній залізниці» (обидві – 1930), «У боротьбі за радянський край» (1932). Окрім того, викладав у Комуніст. інституті журналістики та був заст. дир. Укр. НДІ Близького Сходу. 3 січня 1938 заарешт., за звинуваченням у шпигун. діяльності 29 березня 1939 засудж. до розстрілу. Точних відомостей про місце його страти та захоронення не встановлено.

Державний архів

Арх. СБУ. Спр. 46068 фп.

Рекомендована література

1. Мукомела О. Новицький Микола Костянтинович // Укр. журналістика в іменах. 1994. Вип. 1;
2. Чабан М. Діячі Січеславської «Просвіти» (1905–1921): Біобібліогр. слов. Дн., 2002;
3. Дроздовська О. Р. Українська преса на Зеленому Клині й у Маньчжурії 1917–1921 рр.: історія функціонування та особистості // 36. пр. НДІ пресознавства. 2017. Вип. 7.

Бібліографічний опис:

Новицький Микола Костянтинович / О. Г. Мукомела // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-73286>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).